

Posudek rigorózní práce Mgr. Moniky Krolové: „Faktory ovlivňující výskyt vodních makrofyt v nádrži Lipno“

Tato rigorózní práce obsahuje stejnojmenný článek Moniky Krolové se spoluautory Hanou Čížkovou a Josefem Hejzlarem, již vyšly v časopise *Silva Gabreta*, Vimperk 16(2):61-92, 2010. Hlavní podíl M. Krolové na získání výsledků obsažených ve článku a na sepsání článku potvrzuje prohlášení na jedné z úvodních stránek její rigorózní práce. Článek je sepsán česky s anglickým překladem titulu, abstraktem a překlady záhlaví tabulek a obrázků, a také titulů publikací citovaných v článku, jestliže byly uveřejněny pouze v češtině. Na rozdíl od zvyklostí na Přírodovědecké fakultě JU je tento článek uveřejněn v časopise, který, i když je mezinárodní, je zatím bez impaktního faktoru. To je však vyváženo skutečností, že v angličtině a v časopisech s předepsaným impaktním faktorem jsou uveřejněny autorčiny publikace, jež jsou součástí její doktorské (Ph.D.) disertace s velmi podobnou tematikou.

Článek před svým uveřejněním prošel recenzním řízením, a při jeho úpravě jistě byly vzaty v úvahu připomínky recenzentů. Je tedy máloco na článku možno kritizovat a mé připomínky, které přesto mám, jsou vyjádřením mého osobního názoru; M. Krolová snad využije některé z nich, a také snad některé mé otázky, při přípravě svých dalších publikací. Rozhodně jde o článek závažný a cenný, neboť neznám jinou českou práci, která by se stejně zevrubně zabývala pobřežní vegetací rozsáhlé přehradní nádrže, umístěné v podhorské poloze a se značným podílem zaplavených rašelinišť na svém dně. Velkou hodnotu mají původní data uvedená v tomto článku, a také to, že jsou srozumitelně podána.

Metodika zvolená k charakterizaci flóry a vegetace pobřeží nádrže Lipno je jistě korektní a umožnila statistické zhodnocení získaných údajů. Nicméně se v článku přiznává, že právě „vinou“ této metodiky se nepodařilo na hodnocených plochách podchytit všechny rostlinné druhy, jejichž výskyt na dané nádrži uvádějí jiní autoři. Je možné takovému nedostatku předejít, resp. do celkového hodnocení pobřežní a vodní vegetace zahrnout také údaje z ploch ležících mimo zvolenou řadu ploch umístěných v pravidelných odstupech? Stanovištní faktory, které určují charakter vodní a pobřežní vegetace, jsou vybrány vhodně, ale ne zcela přiměřeně cílům práce. Překvapuje mě, že v širší míře se v tomto článku neuplatňuje klasifikace životních forem vodních a bažinných rostlin, zejm. podle jejich vztahu k dynamice vodní hladiny, podle Hejného (Hejný 1960), nejlépe v poslední úpravě v kombinaci s růstovými formami (Hejný et al. 1998). Rovněž ke klasifikaci biotopů mohlo posloužit

jednak Hejného rozlišení ekofází, ekoperiod, případně i ekocyklů, a také biotopů akumulčních a erozních, jednak třídění biotopů podle nyní široce používaného Katalogu biotopů České republiky (Chytrý et al. 2001). Doporučuji autorce v příštích publikacích používat tato třídění domácího původu, a tudíž vhodná pro naše podmínky. Postrádám v práci charakteristiku ročního chodu teplot vody v nádrži, jejího zamrzání a vlivu případných pohybů nebo ukládání ledu na pobřežní vegetaci, a také údaje o průměrné síle a četnosti větrů různých směrů – jsou-li tyto údaje k dispozici, ne-li z míst na březích nádrže, tak alespoň z některé blízké meteorologické stanice. Také se táži, zda je možno hovořit o mírné dystrofii lipenské vody, která může mít vliv na druhové složení vegetace lipenské nádrže.

Mezi druhy pobřežní vegetace výrazně převažuje chrastice rákosovitá (*Phalaris arundinacea*), dominantní ve 2 typech společenstev. Poněkud nejasné je fytoecologické zařazení jejích porostů s odkazem na přehled vegetačních jednotek podle Moravce et al. (1995) - domnívám se, že rok 2005 je v seznamu literatury uveden chybně. Zatímco společenstvo zazeměných tůní, pobřežních depresí, apod., asociace Phalaridetum arundinaceae Libbert 1931, je jednoznačně v literatuře popsáno, druhé společenstvo, vyskytující se spíše v erozních litorálních biotopech, je v citovaném přehledu vhodně zařazeno do svazu Phalaridion arundinaceae Kopecký 1961. Ale zůstává otázka, zda neodpovídá chrasticovému společenstvu na písčitých stanovištích na říčních březích nebo i v korytech, asociace Rorippo-Phalaridetum arundinaceae Kopecký 1961, ochuzené o druh *Rorippa amphibia*. Podle Katalogu biotopů (Chytrý et al. 2001) by první společenstvo odpovídalo podjednotce M1.7 (Vegetace vysokých ostřic), a druhé podjednotce M1.4 (Říční rákosiny). Jaký má M. Krolová názor na tuto problematiku?

Ze stolítků autorka je pro lipenskou nádrž v článku uveden výskyt pouze vzácného a kriticky ohroženého druhu *Myriophyllum alterniflorum*. Jak si vysvětluje M. Krolová jeho nezanedbatelný zdejší výskyt a současnou absenci všeobecně hojnějšího druhu *M. spicatum*? Srozumitelně jsou vysvětleny odlišnosti vegetace nátokové části nádrže, kde jsou hojně zastoupeny akumulční biotopy, ale na druhové složení vegetace v Olšinské zátocce mohlo mít vliv nejen usazování dnových sedimentů vyplavovaných dlouhodobě ze starého a poměrně velkého rybníku Olšina v povodí zátoky, ale také hydrochorní nebo anemochorní šíření diaspor druhů již dávno usazených v tomto rybníku. Souhlasí autorka s tímto mým názorem?

Po jazykové a stylistické stránce jsem s prací spokojen, i když by se tu a tam její čeština mohla vylepšit (některá klišé, germanismy). Angličtina abstraktu i popisek obrázků a tabulek je velmi dobrá a několik málo jejích zlepšení je možno doporučit spíše než vyžadovat.

To, že předložená publikace vyvolává otázky a podněcuje další úvahy, je kromě jejího cenného a podnětného obsahu, zejm. mnoha dat, důkazem její užitečnosti. Proto plně doporučuji, aby byla přijata Přírodovědeckou fakultou Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích. za podklad pro udělení titulu doktora přírodních věd (Rerum naturalium doctor, RNDr.) hlavní autorce tohoto článku, Mgr. Monice Krolové.

V Třeboni dne 30. května 2013

RNDr. Jan Květ, CSc.

Citovaná literatura:

Hejný, S. (1960): Ökologische Charakteristik der Wasser- und Sumpfpflanzen in den slowakischen Tiefebene (Donau- und Theissgebiet). – Vydavatel'stvo SAV, Bratislava, 492 pp.

Hejný, S., Segal, S., Raspopov, I.M. (1998): General ecology of wetlands. In: Westlake, D.F., Květ, J., Szczepański, A. (Eds.): The Production Ecology of Wetlands, pp. 1-77. – Cambridge Univ., Press, Cambridge, U.K.

Chytrý, M., Kučera, T., Kočí, M. (2001): Katalog biotopů České republiky.- AOPK, Praha, 304 pp.